

Nr 444.

Av herr **Håstad m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 220, med förslag till lag om allmänna barnbidrag, m. m.*

I en denna dag från vårt håll avgiven motion har föreslagits, att skattefrågan bör göras till föremål för ny utredning samt att i avbidan härför de omedelbart önskliga skattelättnaderna provisoriskt skola uttagas genom nedläggningar av skattesatserna i nu gällande statsskattesystem. Den sålunda föreslagna lösningen innebär, att även frågan om barnavdragen skall hänskjutas till förnyad utredning och att dessa avdrag följaktligen tills vidare skola bibehållas. Enligt nämnda motioner bör ett barnbidragssystem därför nu åstadkommas genom en kombination av avdrag och bidrag. Vi ansluta oss till dessa yrkanden.

Emellertid torde skatte- och barnbidragsfrågorna komma att slutgiltigt föreläggas riksdagen i den ordningen att skattepropositionen behandlas före barnbidragspropositionen. Därest riksdagen enligt denna förutsättning stannar för ett beslut i skattefrågan, som innefattar ett slopande av barnavdragen, förfaller därigenom det av oss rekommenderade förslaget att åstadkomma den önskade hjälpen till barnfamiljerna genom en kombination av skatteavdrag och bidrag. I detta läge får riksdagen alltså uteslutande att fatta ståndpunkt till barnbidragssystemet och dess utformning. För detta fall vilja vi framlägga nedanstående subsidiära förslag.

Enligt propositionen skola barnbidragen utgå till varje bidragsberättigat barn med lika belopp eller 260 kronor. Även om detta enhetliga system medför en i och för sig värdefull administrativ förenkling, synes detta dock icke kunna få vara det enda eller utslagsgivande motivet. Även familjesociala och befolkningspolitiska synpunkter måste tillbörligt beaktas och bli avgörande. Det synes oss härvid bestämt, som om de stora barnfamiljernas behov av bistånd inte kommit i regeringsförslaget till sitt rättmätiga uttryck. Den angelägnaste familjesociala uppgiften nu måste vara att lämna just de stora familjerna, där föräldrarna tagit på sig omsorgen om och ansvaret för en stor barnskaras fostran, en så verksam hjälp att dessa familjer inte tvingas ned till en avsevärt lägre levnadsstandard än barnlösa eller barnfattiga; dessa barnskaror böra inte behöva uppfostras under sämre materiella betingelser än andra barn. I en tid, som kännetecknas av låga frukt-samhetstal och då ett- eller tvåbarnssystemet blivit en alltmer normal företeelse inte minst bland de breda lagren, är det omöjligt att bortse ifrån att inskränkningen av barnantalet även har sin grund i ekonomiska faktorer, d. v. s. i en fruktan för att en tillökning i familjen skall komma att stegra

dess materiella bekymmer. Ett progressivt välstånd torde inte kunna tänkas utan tillgång i framtiden till arbetskraft, och därför kan barnbidragssystemet ej blott få åsyfta en allmän social utjämning mellan försörjningspliktiga och icke försörjningspliktiga, utan det måste även utformas så att det kan åstadkomma en positiv befolkningspolitisk effekt. En förskjutning av hjälpen till flerbarnsfamiljernas favör synes oss alltså både socialt rättvist och befolkningspolitiskt påkallad. En gradering av bidragen alltefter barnantal skulle för övrigt icke innebära någon principiell nyhet, alldenstund det nuvarande skattesystemets barnavdrag som bekant äro differentierade och lägre för de två första barnen än för de efterföljande.

Med hänsyn till det statsfinansiella läget är det emellertid nu inte tänkbart att endast höja bidragen till barnen i de stora familjerna. En viss nedsättning av bidragen till enbarnsfamiljerna och i mindre utsträckning till tvåbarnsfamiljerna blir enligt vår mening ofrånkomlig, såvitt hjälpen till de stora familjerna skall bli något så när verksam. Vi bortse härvid inte ifrån att det första barnets ankomst inte sällan medför stora förändringar i en familjs försörjningsförhållanden. Å andra sidan torde man ha fog för den uppfattningen, att en nutida svensk familj i normala fall efter den allmänna inkomststegringen borde kunna ha råd att fostra ett enda barn utan att därigenom åsamkas några ekonomiska bekymmer. Det kan knappast heller hävdas att det är enbarnsfamiljerna som rest kravet på allmänna barnbidrag. Som regel torde de största bekymren bland de mindre bemedlade vid det första barnets födelse vara att hänföra till engångsutgifter, men dessa böra i de flesta fall kunna lättas genom mödrahjälpen. I vart fall synes det oss vara alldeles tydligt, att enbarnsfamiljernas behov av bistånd inte kan vara proportionellt lika stort som de stora barnfamiljernas.

I anslutning till ovanstående vilja vi därför föreslå, att barnbidragen fastställas till olika belopp alltefter barnens antal i familjen. Givetvis kunna skalorna härvid utformas på flera olika sätt. Två alternativ synas vara de närmast till hands liggande, nämligen *dels* 150 kronor för första barnet, 300 kronor för andra barnet och 450 kronor för tredje och efterföljande barn, *dels* 200 kronor, 300 kronor resp. 400 kronor. I jämförelse med regeringsförslaget skulle barnfamiljerna enligt dessa alternativ få följande sammanlagda bidrag alltefter barnens antal:

	Propositionen	Alt. I	Alt. II
1 barn	260	150	200
2 barn	520	450	500
3 barn	780	900	900
4 barn	1 040	1 350	1 300
5 barn	1 300	1 800	1 700

Alternativ I skulle enligt av oss företagna beräkningar brutto kosta något över 380 milj. kronor och alternativ II omkring 420 milj. kronor; enligt

propositionen skall det genomgående 260-kronorsbidraget likaledes föranleda bruttokostnader på 420 milj. kronor. Med hänsyn till det hårda pressade statsfinansiella läget och då alternativ I skulle bringa de mest behövan- de den största hjälpen vilja vi förorda detta alternativ.

Vi förbise icke, att en differentiering av bidragen alltefter barnantal något kompliceras i vissa fall. Detta gäller sålunda då barnen inom ett äktenskap uppfostras på skilda ställen, men huvudregeln kan härvid inte gärna bli någon annan än att den sammanlagda bidragssumman delas lika per barn. Likaledes erfordras särskilda föreskrifter för utomäktenskapliga barn, men härvidlag borde enligt vår mening den principen fastställas att bidragen till utomäktenskapliga barn skola utgå med ett lika och fixt belopp; om ett sådant barn fostras tillsammans med ett av föräldrarnas barn bör emellertid barnavårdsnämnd få rätt att på ansökan i bidragshänseende jämställa detta barn med inomäktenskapliga och alltså medge förhöjning av bidragen enligt skalan. Enahanda befogenhet torde böra tillkomma nämnderna i de fall, då en familj helt övertagit fostran av t. ex. en släktings barn. Därest riksdagen vid ett beslut om differentiering av barnbidragen inte i år skulle anse sig kunna fastställa regler för ovannämnda och andra tänkbara tveksamma fall, borde det till nöds vara tillräckligt att dessa frågor efter särskild utredning lösas i början av nästkommande års riksdag och att bidragen eller bidragstillskotten därefter retroaktivt utbetalas för de barn, som beröras av de erforderliga kompletterande bestämmelserna. Härvid torde även barnbidragens förhållande till övriga former av familjesocial hjälp bättre preciseras än som enligt regeringsförslaget skett.

Även om ett visst administrativt merarbete inte alldeles kan undvikas på grund av ovanberörda fall, kan detta dock icke bli av sådan omfattning att det bör få utgöra ett hinder för den ur sociala och befolkningspolitiska synpunkter rättmätiga eller önskliga avvägningen av hjälpen till barnfamiljerna.

Vi hemställa därför,

att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 220 med förslag till lag om allmänna barnbidrag — därest riksdagen i skattefrågan då redan fattat ett beslut som innebär de skattefria barnavdragens slopande — måtte besluta att till förmån för de barnrika familjerna differentiera bidragen förslagsvis enligt skalan 150 kronor för första barnet, 300 kronor för andra barnet och 450 kronor för ett vart barn från och med det tredje samt i övrigt fastställa de regler, som i anledning härav kunna betingas.

Stockholm den 10 maj 1947.

Folke Kyling.

Einar Hæggbloom.

Elis Håstad.

E. Birke.